

LYDİA'DA BULUNAN BİR ÇOCUK MEZARI (Lev. / Pl. VII - VIII)

Manisa'nın Saruhanlı İlçesi, Büyükbelen Kasabası, Bintepe tümülüslerinin batısında ve Salihli-Gölmarmara asfaltından Büyükbelen kasabasına ayrılan yolun bir km. kadar batısında yer alan Kanlıboğaz Mevki'indeki, bir bağda çalışan işçilerin bir süre önce burada bir taş sanduka mezar ortaya çıkardıkları ve daha sonra burayı yeniden toprakla kapattıkları haberi Manisa Müzesi'ne ulaşınca vakit kaybedilmeden bu bölgeye gidilmiş gerekli çalışmalar yapılmıştır.¹ Bu yazıda, burada yapılan temizlik çalışmaları ve ele geçen buluntular ele alınacaktır.

Söz konusu alanda, 1.80x1.50 m. boyutlarında bir açma yapıldığında mezar, tarla yüzeyinden 0.45 m. derinikte bulunmuş ve sandukanın üzerinin 1.05 m. uzunlukta, 0.62 m. genişlikte ve 0.05-0.07 m. arasında değişen kalınlıkta kayrak bir taşla örtüldüğü görülmüştür. Bu kapak taşı sandukanın üzerine, işçiler tarafından olasılıkla *in situ* durumuna uygun bir şekilde kapatılmıştı. Tamamen toprakla doldurulmuş olan mezardaki toprağın taranması sırasında bir *pyksis* (Res. 2) ve bir seramik kaseye ait parçaların bir kısmı bulunmuştur. Sanduka, kuzeybatı yönünde yerleştirilmiştir. Mezarın güneydoğu köşesine yakın kısımda olasılıkla 5-6 yaşlarındaki bir çocuğa ait kafatası kemik parçaları ve dişler bulunmuştur. İskelet parçalarının bulunduğu bu alanın üstündeki köşede, kapak düzleminden 0.10 m. yükseklikte, iki adet yassı taşın üst üste konmuş olduğu saptanmıştır. Sanduka içindeki dolgu toprağın 0.25 m. derinlikteki kısmı temizlendiğinde, toprağın tabana doğru sıkıştırılmış olduğu anlaşılmıştır. Daha sonra, 0.55 m. derinliğe inildiğinde, sandukanın sert ana toprağa oturan tabanı bulunmuştur.

Tümüyle temizlendikten sonra, mezarın 1.035 m. uzunluğunda, 0.52 m. genişliğinde ve 0.55 m. derinlikte olduğu anlaşılmıştır. Mezarın dört yanı birer uzun kayrak taş dikilerek çevrilmiştir (Fig. 1).

Küçük buluntular

1) *Pyksis*:

Env. 6841 (Fig. 2 - 3). Yük. 0.114 m., ağız çapı 0.094 m., kaide çapı 0.062 m.

Bir kısmı işçi Ahmet Korük tarafından bulunarak Manisa Müze'sine getirilmiş, bir kısmı da mezarın temizliği sırasında bulunmuştur. Pembemsi kırmızı hamurlu ve ince astarlı. Yuvarlak ağız kenarlı. Keskin profilli plastik boyun bantlı. Omuz genişliğine bağlanmış bir çift şerit kesitli kulplu. Ağız kenarından omuz üzerine kadar

¹ Bu çalışmaya olanak sağlayan Manisa Müzesi Müdürü Sayın Hasan Dedeoğlu'na ve bulunduğu ölü hediyelerini Müzeye teslim eden işçi Ahmet Korük'e teşekkür ederim.

demir-oksitle boya bantlı. Aynı bezeme dikey dalgalı olarak halka kaide üzerindeki geniş banta bağlanmış. Eser restore edilmiştir.

2) Kâse:

Yük. 0.11 m., ağız çapı 0.094 m., kaide çapı 0.062 m.

Pembemsi hamurdan Geniş yuvarlak ağız kenarlı ve yayvan gövdeli. Zamanla kavlamış. Mezarı kazan işçiler, bu kâsenin *pyksis*'in ağzına kapanmış olduğunu söylediler. Mezar temizliği sırasında bulunmuştur.

3) Kolye:

Env. 6842 (Fig. 4).

Toplam on delikli boncuktan oluşmaktadır. Boncuklardan ikisi akik, ikisi dağ kristali, biri sardonix, biri lapislazuli ve dört tanesi de Mısır fayansıdır. Bunlardan fayanstan yapılan boncuklar ilginçtir:

I. Fayans boncuk (0.027x0.017m.): Mavimsi-beyaz ranklidir. Şematik olarak bir hayvan (köpek ?) şeklinde yapılmıştır. Ensesi kahverengidir.

II. Fayans boncuk (0.019x0.018m.): Mavi renkli, her iki geniş yüze aynı hayvan (köpek yada kartal ?) motifi işlenmiştir. Oval, uzun göz boşluğuna yuvarlak bir göz yapılmıştır. Ensesi balık kılıcı şeklinde işlenmiştir.

III. Fayans boncuk (0.042m.): Mavi renkli olan bu boncuk, II no. lu boncuk gibi işlenmiştir, ama daha büyükçedir. İbik kısmı noksan. Göğüs kenarı volüt kıvrımı şeklindedir.

IV. Fayans boncuk (0.021x0.019m.): Mavi renkli olup, form ve bezeme bakımından II ve III. no. lu boncuklara benzemektedir.

Yukarıda kısaca tanıtmaya çalıştığımız Kanlıboğaz sandukası ve buluntuları, 5-6 yaşlarında bir çocuğa ait olmalıdır. Bu görüşü sandukanın boyutları, küçük buluntular ve özellikle sandukanın kuzeydoğu dar kenarında bulunan kafatası kemiği parçaları ve çocuk dişleri bu düşünceyi desteklemektedir. Mezar dolgusu içinden elde edilen *pyksis*, ve kase, mezara gömülmüş olan çocuğun günlük kullanım kapları olmalıdır.

Benzer tip taş sandukalar İndere'deki Lydia nekropolünde 1910-1914 yılları arasında kazılmıştır. Ayrıca, yine aynı mezarlık alanındaki benzeri bazı mezarlar C. Greenewalt tarafından 1961 yılında ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan M.Ö. 575-550 yıllarına tarihlendirilen 61.1 ve 61.2 no. lu mezarlar,² hem yapım teknikleri ve hem de kullanılan malzeme bakımından Kanlıboğaz mezarına benzemektedir.

1 no. lu *pyksis*, form bakımından Lydia çanak-çömleği içinde sıklıkla görülmesi de, üzerindeki dalgalı çizgi şeklindeki boya-bezeme bakımından yerel Lydia seramiğinin belirgin bir özelliğidir. Nitekim bu *pyksis*'e benzer formda bir kap, 1986 yılı Sardeis kazılarında MMS sektöründe bulunmuştur. Her ne kadar Kanlıboğaz *pyksis*'i bezeme

² C. Greenewalt, "Two Lydian Graves at Sardis", *Classical Antiquity*, 5, 1972, 133-145.

Lydia'da Bulunan Bir Çocuk Mezarı

bakımından Sardis'de bulunmuş olan P86.33:9257 no' lu *Pyksis*' e³ benzemese de, form bakımından yaklaşık aynıdır. Bu benzerlik ve İndre nekropolündeki sandukalar gözönüne alındığında, Kanlıboğaz taş sandukasını M.Ö. 6. yüzyıla tarihlemek mümkündür.

Rafet Dinç
Manisa 1993

³ C. Greenewalt, "Sardis Campaign, 1986" *BASOR*, Supp. 26, (1990). MMS sektöründe bulunmuş olan *pyksis*'in omuz ve karın genişliği üzerine geometrik süsleme yapılmıştır.

